

*Zegel van de kooplieden van Harderwijk uit 1263.
Randschrift: "sigillum burgensium de herderewich"*

kwartaalblad van
HERDEREWICH
de oudheidkundige vereniging
van Harderwijk en Hierden

In dit nummer:

Van de voorzitter	pag. 2
De Galgenberg	pag. 4
Verslag voorjaarsexcursie	pag. 6
De Waterplas en de Waterplassteeg (deel 1)	pag. 9
Wat al mooi is - verus- het zou beter kunnen	pag. 16
Vroeger en Nu . . .	pag. 18
Van alles wat ver- eeuw -igd	pag. 19
Samenstelling bestuur en werkgroepen	pag. 24

Herinnering:

Inschrijven voor de najaars-excursie, naar de stoomgemalen in Friesland en Overijssel, is nog volop mogelijk. Gaat u ook mee?

Nog even een korte samenvatting:

Zaterdag 7 oktober om 08.30 uur starten Vondellaan hoek Cremerstraat.
Bezoek aan het Ir. Wouda-gemaal bezoeken, koffie en lunch. Daarna het
"Roode Klif" met monument, het "Aldfaers Erf"; meer precies Allingawier.
Koffie met Friese kruidkoek en een korte lezing. Vervolgens Lemmer, dan
varend naar Genemuiden en rijdend naar de stoomgemaal "Mastenbroek".
Om 18.00 uur terug in Harderwijk.

Prijs met lunch, entree-kosten en bezoek Allingawier inbegrepen:

voor leden fl. 55.= . . . . . voor niet leden fl. 67.50

Betaling: vóór 15 september op giro 3036192 t.n.v. HERDEREWICH of
kontant aan de penningmeester, J.P.Heyelaan 58 te Harderwijk.

Van de voorzitter

Wie?

Tijdens de vakantiemaanden heeft het bestuur naarstig gezocht naar een nieuwe secretaris, maar is daar helaas niet in geslaagd. Daarom deze oproep. Het is voor mij als voorzitter ondoenlijk om deze twee taken te blijven vervullen en wel om twee redenen.

Ten eerste is het voor Herderewich niet goed dat deze twee belangrijke functies door één en dezelfde persoon worden vervuld.

Ten tweede is het voor mij onmogelijk om naast een volledige baan deze twee taken te blijven uitoefenen. In de vakantieperiode ging dit qua werk nog wel, maar daarna kan dit niet meer.

Wil Herderewich goed blijven functioneren, dan moet er zo spoedig een nieuwe secretaris benoemd worden. Liever vandaag dan morgen. Ik vraag me af, is er tussen die ruim driehonderd leden niet één die secretaris wil worden? Ik kan het me niet voorstellen. Dus schroom niet. Pak de telefoon en bel 421342 en geef u op als onze nieuwe secretaris.

Activiteiten.

In de maanden mei en juni heeft Herderewich aan een tweetal evenementen deelgenomen.

De eerste was de Hanzemarkt, die van 26 tot en met 28 mei jl. in Zwolle werd gehouden. De Burgemeester Van Royensingel stond vol met een honderdtal kramen, waarin de Hanzesteden zich presenteerden. Harderwijk was dit jaar ook present met een eigen stand. Als specialiteit bood zij de bezoekers pepernoten aan. U vraagt zich wellicht af wat Harderwijk met pepernoten heeft te maken? Bokking, haring, paling, dolfinen zijn toch de geijkte kenmerken van Harderwijk. Pepernoten ook. In onze gemeente staat de fabriek, die de grootste productie van pepernoten in ons land voor zijn rekening neemt.

De pepernoten waren voor jong en oud een goed trekkertje, vooral omdat het niet zo warm was.

De kleurige nieuwe stand werd bemand door leden van Herderewich, Stads-gidsen en personeel van de gemeente Harderwijk, de V.V.V en het Stadsmuseum.

Op zaterdag 10 juni vond de tweede activiteit plaats, Aaltjesdag. Herderewich stond met een kraam op de Boulevard.

De trekker vormde daar een aantal vergrote schoolfoto's uit de jaren dertig van de vorige eeuw. Veel bezoekers herkenden daarop hun ouders, broer, zus of een ander familielid. Door hun inbreng konden vele personen van de foto's geïdentificeerd worden.

Op de Wellen werd een veldslag uit de Napoleontische tijd nagebootst. Herderewich waardeert deze "living-history" opvoering zeer. We hopen dat de organisatoren van Aaltjesdag volgend jaar weer een dergelijk historisch accent willen realiseren.

(Tijdens Open Monumentendag, 9 september a.s., is de ruim 100 jaar oude watertoren op de Galgenberg te bezichtigen. red.)

Wie in de bossen achter de voormalige WGF-Kazerne dwaalt en vaak zonder het te beseffen op de Galgenberg komt, heeft er meestal geen weet van wat voor gruwelijks zich hier in vroeger tijden heeft afgespeeld.

Harderwijk was vooral in de zestiende eeuw een stad van betekenis. Dat het een Hanzestad was, nou ja, dat waren meerdere Gelderse plaatsen; de Munt en een Academie verhoogden haar aanzien, maar dat Harderwijk een eigen Scherpreechter (beul) had, was iets wat de stad op één lijn stelde met de grote steden van Holland. En zozeer was het stadsbestuur op het behoud van het "halsrecht" gesteld, dat het daarvoor een strijd aanbod met de Hertog van Alva, die tijdens zijn verblijf in de stad dit recht trachtte te "onderkruipen".

"So weeck ende flauhartig en waeren de Schepenen niet, om den Dwingelandt, wiens loosheidt zij merckten, zulks toe te geven", aldus Slichtenhorst in de geschiedschrijving.

Het halsrecht werd uitgeoefend op de Galgenberg tot 1558 door de Scherpreechter in vaste dienst. Toen deze in dat jaar kwam te overlijden, besloot de landelijke overheid dat Harderwijk bij voorkomende gevallen tegen vergoeding van "seeckere pennink" de hulp moest inroepen van de beul van Kampen. Dat was blijkbaar goedkoper.

Meester met den schermen zwaard. Afbeelding uit een bijbel, ca.1470

De man die een ver-dachte tijdens het ver-hoor moest onderwerp-en aan een "scherp examen" en later eventueel het vonnis moest voltrekken, werd "meester met den schermen zwaarde" of "scherpreechter" genoemd. In de volksmond heette hij kortweg "de beul". Hoewel laag in aanzien, werd hij voor zijn werk goed betaald, per keer of per stuk. Ook werd zijn advies gevraagd bij chirurgische ingrepen; als er iemand weet had van de menselijke anatomie, was hij het wel!

In 1559 moest deze beul dienst doen bij de terechtstelling door verbranding, van een vrouw die was beschuldigd van "tooverij". In de buurt de Oosterwijk bij de haven, woonde reeds vele jaren een bejaarde weduwe, Neele Aarts. Ze verdiende met spinnen en weven een sober stukje brood.

Plotseling deden vreemde geruchten omtrent die vrouw de ronde. Sedert enige weken, zo beweerde men, zag men 's-nachts lichten om haar huis dwalen. Er werd een schildwacht geposteed en deze had tot tweemaal toe in de nacht een vreemde zwarte schipper zien landen en Neele's huis zien binnenstappen. Vreemde geluiden werden door de soldaat gehoord, die verstomden, zodra de schipper het huis verliet. Denkende met een smokkelaar te doen te hebben, legde de soldaat op de zwarte schipper aan, doch o wonder, hij kon de haan van het geweer met geen mogelijkheid overhalen. De schipper ging weer aan boord en als op vleugelen van een gierende storm verdween het schip weer. Maar wat erger was, sedertdien openbaarden zich allerlei ziekten in de buurt en een kraamvrouw die door Neele werd bezocht, stierf plotseling.

Op de morgen van 3 juli had zich een grote menigte voor het stadhuis verzameld. De heren van het gericht in zwarte tabbaarden, voorafgegaan door een bode met witte staf, naderden en het volk maakte eerbiedig plaats. Neele Aarts, geboortig uit Wageningen, had op de "smerbanck" haar schuld bekend.

Verskillende methoden van foltering

Wie eenmaal op de pijnbank lag was praktisch verloren. De touwen sneden zo hels door dat bijna iedereen alles bekende wat de baljuw maar horen wou.

Behalve de pijnbank stonden de rechters nog ten dienste: "de ijzeren beet", het "spaanse laarsje", de zinsverbijsterende waterdruppel, de gloeiende pinnen, voetroosters, brandend pek. Men staat soms versteld over de variaties in martelwerktuigen die het menselijk vernuft bedacht heeft.

Van alle straffen was hangen een povere. Men kende: vierendelen, met gloeiende tangen het vlees uitrukken, met een paal doorboren en levend begraven, "verscheuringhe met peerden", "verziedinghe in de olieketel" (voor valse munters).

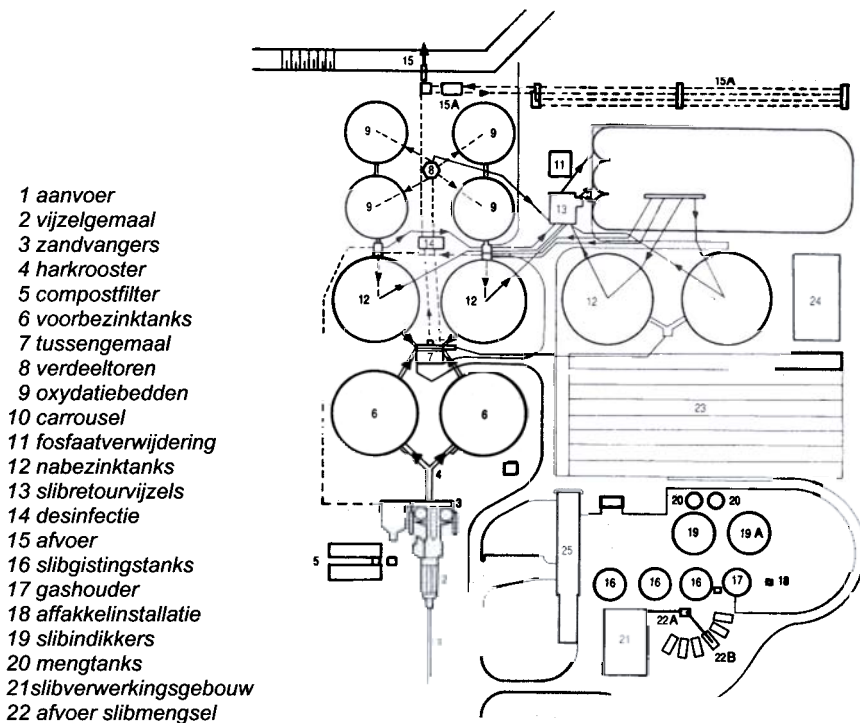
Onder plechtig kloggelui las de jongste der Schepenen het vonnis: Neele Aarts, oud 70 jaren, zou wegens gepleegde tooverijen op de Galgenberg worden verbrand. Nog dezelfde dag werd het vonnis voltrokken.

(Gegevens ontleend aan de Veluwsche Courant van 18 Sept. 1943)

We schrijven 20 Mei, het weer is goed, droog, soms zon en niet te warm. Ideaal weer voor onze excursie. Verzamelen als altijd op de parkeerplaats Vondellaan/Cremersstraat. Op de afgesproken tijd waren elf personen aanwezig. We vertrokken naar de rioolwaterzuiverings installatie. Daar troffen we nog eens drie gegadigden. Dappere dames die met de fiets gekomen waren.

De gids meldde zich aan de poort en om klokslag 14.00 uur reden we het terrein op. In het hoofdgebouw was een klein zaaltje waar 35 stoelen klaar stonden; we hadden dus ruimte genoeg. De video-installatie liet het afweten, maar het verhaal van onze gids was ook zonder bewegende beelden duidelijk. Hier wordt het afvalwater van een deel van Gelderland ontdaan van bijna alles wat er niet in thuis hoort. Het rioolwater uit Putten gaat via een gemaal en een persleiding naar Ermelo en vandaar onder vrij verval samen met het Ermelose water naar het Harderwijkse stamriool. Voor het water uit Kootwijkerbroek, Stroe en Garderen zijn drie gemalen en een 30 km lange pers-leiding nodig. Het water van de recreatie terreinen bij Nulde en Horst wordt door de Harderwijkse leiding aangevoerd.

Schema rioolwaterzuiveringsinstallatie Harderwijk

De installatie werd in 1968 in gebruik gesteld. Ze was ingericht voor 140.000 i.e (een i.e., inwoner equivalent, is de vervuiling/ per inwoner/ per etmaal.) De installatie raakte al spoedig overbelast en werd in 1984 uitgebreid tot 260.0-00 i.e. In de installatie wordt het afvalwater voor meer dan 95% ontdaan van organische stoffen, fosfaten worden verwijderd en allerlei stikstof verbindingen worden in het proces afgebroken. Indien nodig wordt het water gedesinfecteerd. Een hogere graad van zuivering is haalbaar, maar elk procent meer verdubbelt de kostprijs. De bereikte graad van zuivering voldoet aan de door de wet gestelde eisen, maar toch zal binnen een jaar begonnen worden met het vervangen van de gehele installatie. Het bedrijf is dan weer helemaal "up to date". Dit kan op het bestaande terrein gebeuren omdat destijds bij de grond-aankoop al rekening werd gehouden met deze uitbreiding.

Na deze nuttige informatie vooraf, gingen we het terrein bekijken. Behalve onze groep was er niemand op het terrein aanwezig. Het hele proces wordt automatisch aangestuurd en bewaakt. Door de week zijn 6 mensen beschikbaar om de nodige werkzaamheden te verrichten; tuinonderhoud is daar een belangrijk onderdeel van.

Het water komt op een centraal punt binnen en wordt door drie vijzelpompen omhoog gebracht, zodat verder transport deels door hoogteverschil kan plaatsvinden. Daarna begint de zuivering.

Een zandvangervang en grove en fijne harkroosters verwijderen het grove vuil. Bij deze filters zagen we wat er zoal meekomt met het afvalwater. Behalve bladeren en takken, het straatvuil, ook blikjes, batterijen, luiers, maandverband, etc. Hierna is het water klaar voor de voorbezinktanks. Ronde tanks met een diameter van 38 meter met daarin een, als de wijzer van een klok ronddraaiende loopbrug. Het water gaat hier in langzaam tempo vanuit het midden, naar de rand, vanwaar het via een overloopgoot verder getransporteerd wordt. In het midden wordt het drijvende vuil, zoals olie en vet verzameld en weggepompt.

Voorbezinktank

De tank heeft het model van een trechter. Op weg van het midden naar de rand zakt al een deel van het zware slib naar de bodem. Geholpen door de draaiende arm wordt alle slib de trechter ingevoerd en weggepompt.

Dit slib gaat naar de slibgistingtanks. Het wordt daar voortdurend "geroerd" en verwarmd tot even 30 graden Celcius waardoor het gistingproces optimaal verloopt. Er ontstaat rioolgas. Dit wordt opgeslagen in een gashouder. Het wordt gebruikt om d.m.v. gasmotoren stroom op te wekken. Hierdoor voorziet het bedrijf voor 55% in haar eigen energiebehoefte. De warmte die nodig is om het slib te verwarmen wordt geleverd door het koelwater van de gasmotoren. Het uitgediste slib wordt ingedikt en in Apeldoorn verbrand.

Carrousel

Het uit de voorbezinktanks komende water gaat via een tussengemaal en een verdeeltoren naar de oxydatiebedden en de carrousel. Hier begint het biologisch afbraakproces. In de oxydatiebedden en in de carrousel leven bacteriën die het vuil verder afbreken. Om ze in leven te houden wordt extra zuurstof toegevoerd. Lavasteen in de oxydatiebedden dient als filter. Om fosfaten te verwijderen wordt aluminiumloog toegevoegd, de zuurgraad van het water wordt geregeld met Pen kalkoplossing.

Door deze toevoegingen ontstaat actief slib. Doordat de fosfaten zich binden aan de chemicaliën ontstaat actief slib. Om dit slib af te scheiden wordt het water, na de oxydatiesloot, naar de nabezinktanks gevoerd.

Het actieve slib zinkt naar de bodem en wordt terug gevoerd naar de oxydatiesloot om de bacteriën stand op peil te houden. Het water wordt gedesinfecteerd met chloorbleekloog en afgevoerd naar het Randmeer. Dit hele proces wordt constant door vele meetpunten volkomen automatisch gecontroleerd.

Als we over rioolwater praten denken we aan stank. Dat viel heel erg mee. Tot en met de oxydatiebedden is het hele proces afgedekt.

Vrijkomende gassen worden weggezogen en naar compostfilters geleid. Dit zijn grote bakken gevuld met cocosvezels en hier vindt de luchtreiniging plaats. Voordat dit proces werd ingevoerd stonk het wel op het terrein. Tegen de stank werd tegengas gegeven door het aanplanten van veel aangenaam ruikende planten en struiken. Deze staan er nog steeds en geven het terrein een parkachtig aanzicht.

Het goede weer, de goede uitleg en de boeiende materie zorgden voor een zeer geslaagde excursie. Door Jaap de Groot als excursie-leider, werd mevrouw Straathof - onze gids - bedankt met een bloemetje. Hiermede werd de interessante Voorjaarsexcursie 2000 afgesloten.

Oxydatietank

Afvoer naar het Veluwemeer

Het landschap

Het huis Harderwijkerweg 231 (tussen de Fokko Kortlanglaan en de Weisteeg) staat bekend als “de Waterplas”. De naam is zichtbaar aan de voorkant bij de linker dakgoot. Een zijweg van de Fokko Kortlanglaan heet de Waterplassteeg. Door deze twee gegevens ontstaat het vermoeden dat tussen het huis en de steeg ooit een waterplas is geweest.

J.Kroes¹ veronderstelt dat de vroegere Stadsweiden deel hebben uitgemaakt van het zogenaamde Ermelerbroek¹. Het gebied tussen de Fokko Kortlanglaan en de Weisteeg sluit hierop aan. Het woord “broek” betekent drassig gebied. De aanwezigheid van waterplassen in zo'n gebied, past bij het drassige karakter. Ten noorden van boerderij “de Hoge Geest” loopt in 1641 “de Waterstege”². Dit is wellicht een vroege verwijzing naar de Waterplassteeg.

Precies in die omgeving had mijn overgrootvader Hendrik Goossens een huisje. In de winter kon het gebeuren dat er zoveel water in en om het huis stond, dat zijn kinderen tijdelijk elders onderdak kregen³. Zo'n waterplas heeft zich natuurlijk niet uitgestrekt tot aan het huis “de Waterplas”. Er zal dus dichterbij ook een waterplas geweest zijn.

Verkeersroutes

Het wegennet lijkt een bevestiging van het drassige karakter van vroeger. Het verkeer vanuit Horst en Telgt naar Harderwijk maakte vroeger een grote omweg, over wat nu de Fokko Kortlanglaan heet. Nu kan men gebruik maken van Rijksweg 28, maar vanaf de Fokko Kortlanglaan binnendoor rijden naar Harderwijk is nog steeds een probleem. Dit zal pas veranderen als de Oude Nijkerkerweg wordt doorgetrokken.

In 1332 was er al een weg tussen Harderwijk en Tonsel: “de Tunselre stege”. De stichting van het klooster St. Jansdal in 's Heeren Loo, in of voor 1307, heeft ongetwijfeld bijgedragen aan de ontwikkeling van een route van Horst naar Harderwijk⁴.

In 1527 wordt melding gemaakt van “het erf daar Jan Janz op woont, gelegen op de hoek van de weg daar men van Tonsel omme komt naar Heren Loo”⁵. Dit is zeer waarschijnlijk een verwijzing naar een huis op de hoek van de Harderwijkerweg en de Fokko Kortlanglaan. Deze Jan Janz wordt ook bij de veetelling van 1526 genoemd⁶.

De Fokko Kortlanglaan is eveneens van belang geweest als onderdeel van de route naar Horlo. Hier brachten schepen vroeger goederen aan land. In 1485 was het al mogelijk om goederen te leveren “tot Hoerloe”⁷. De Fokko Kortlanglaan is verder van belang geweest als onderdeel van diverse routes naar Nijkerk. De Nijkerkerweg en de Oude Nijkerkerweg houden de herinnering hieraan in leven.

Situaties naar een kaart uit 1871⁹

W: de Waterplas
 G: de Hoge Geest
 O: het huisje van mijn overgrootvader

1: Fokko Kortlanglaan
 2: Oude Nijkerkerweg
 3: Nijkerkerweg
 4: Horloseweg
 5: Waterplassteeg
 6: Weisteeg

Bij dit alles mag niet vergeten worden dat de huidige trajecten van deze wegen plaatselijk kunnen verschillen van het vroegere verloop daarvan. In 1704 werd het traject van de Fokko Kortlanglaan zowel aangeduid als de weg naar Horst en Telgt, als de Koesteeg⁸. De laatste naam wordt door sommige mensen nog in ere gehouden.

De eerste Waterplas?

Voor een herberg in Tonsel is de hoek van de Harderwijkerweg en de Fokko Kortlanglaan de meest voor de hand liggende plaats. In 1556 wordt melding gemaakt van "Reijntgen de werdt tho Tonssell"¹⁰. Het betreft een herbergier in wiens herberg een geestelijke overlijdt. De koster en de pastoor van Ermelo krijgen vanwege dit overlijden geld. Dit betekent dat die herberg in Tonsel op het grondgebied van Ermelo gestaan moet hebben.

Tot 1972 ligt de grens tussen Ermelo en Harderwijk bij de Weisteeg, dus in 1556 bestaat er een herberg ten zuiden van de Weisteeg. Hierdoor wordt een herberg op de hoek van de Harderwijkerweg en de Fokko Kortlanglaan zeer waarschijnlijk.

In 1555, 1556 en 1559 is Reyer Aertsz waard van een herberg in Tonsel.

In 1560 woont hij "bij de Stadtweyde"¹¹. Dit kan betrekking hebben op een tweede herberg in Tonsel, maar ook dan blijft het aannemelijk dat er in ieder geval op die hoek een herberg heeft gestaan. Mogelijk is die gevestigd in het pand dat al in 1527 wordt genoemd. De naam "Waterplas" wordt - voor zover bekend - nergens gebruikt in 16de-eeuwse archiefstukken.

De tweede Waterplas?

In 1683, 1695, 1697, 1698 en 1701 wordt Hen(d)rick Willems in het doopboek van Ermelo aangeduid als waard in de Waterplas¹². In hetzelfde boek wordt een Henrick Willems genoemd in 1677, 1687, 1689, 1691, 1696, 1698 en 1702, maar alleen met de vermelding dat hij woonachtig is in Tonsel.

13 Maj.
Janniken, dochter van
Hondrick Willems, waard
in de Waterplas in
Tonsel

A° 1683

This is a photograph of a handwritten entry from a church record book. The text is written in cursive ink on aged, slightly stained paper. The entry records the baptism of Janniken, daughter of Hondrick Willems, on May 13th. It specifies that her father is the 'waard' (warden) of the 'Waterplas' in Tonsel. To the right of the main text, the year 'A° 1683' is written vertically.

Misschien gaat het hier steeds om dezelfde persoon. De doop van een tweeling op 27 februari 1698 en een kind op 31 juli 1698 hoeft geen bezwaar te zijn. De waard Henrick Willems is geboren rond 1652 in de buurtschap Essen, waarschijnlijk bij Barneveld⁸. In 1695 is Henrick Willems bewoner en voor 1/3 deel eigenaar van de Nieuwe Waterplas, terwijl Marij Claes bewoonster en volledig eigenaresse is van de Oude Waterplas¹³.

De inning van bepaalde belastingen in Ermelo is in die tijd verpacht aan de stad Harderwijk. Op een bewaard gebleven lijst staan apart vermeld: "de oude waterplas" en "Henrick Willems tot Tonsel"¹³. Hebben we hier te maken met twee herbergen naast elkaar, of is de Oude Waterplas een brouwerij?

De Oude Waterplas bestaat nog in 1703. In een getuigenverslag bevestigen twee reizigers op 11 november 1703 onderweg te zijn geweest van Harderwijk naar Horst. Zij hebben bij de Oude Waterplas een paar klompen zien staan, die achteraf van Henrick Willems blijken te zijn. Hij heeft op die dag in grote haast de (Nieuwe) Waterplas verlaten en bij de Oude Waterplas zijn klompen laten staan. Vervolgens is hij door de Koesteeg gegaan⁸. Hierdoor ontstaat de indruk dat de Oude Waterplas op de noordelijke hoek van de Koesteeg staat en de Nieuwe Waterplas ten noorden daarvan. Deze ligging van de Oude Waterplas sluit goed aan bij het eerdere gegeven over een huis op de hoek in 1527. Bovendien sluit de bijbehorende ligging van de Nieuwe Waterplas goed aan bij latere gegevens.

Geruchten over moord

De herberg van Henrick Willems wordt bezocht door mensen uit de buurt, door studenten uit Harderwijk en door vrachtvervoerders. Men kan bij hem ook klompen kopen. De gebeurtenis met de achtergelaten klompen is onderdeel van een merkwaardig verhaal.

Er ontstaat al snel een gerucht over een vrouw die door Henrick Willems vermoord zou zijn. Dit leidt tot extra toeloop vanuit Harderwijk. De herbergier heeft inderdaad iets uit te leggen. Zijn verhaal heeft een wat onbevredigende afloop. Hij heeft een vrouw achtervolgd die linnengoed heeft gestolen uit zijn huis. De achtervolging gaat door de Koesteeg en aangrenzende bosjes. Het afgefallen blad maakt het moeilijk om een spoor te ontdekken, maar uiteindelijk ziet hij haar schoenafdrukken op een plek waar de konijnen het blad hebben weggekrabt. Hij vindt haar bezig met het opvouwen van het gestolen linnen-goed. Als hij het gestolen goed teruggeist, valt zij hem aan met een mes.

Hij geeft haar zulke harde klappen met zijn geweer dat het zwaar beschadigd raakt. Als het hem gelukt is om het linnengoed van haar af te pakken, laat hij haar achter en gaat met het linnengoed terug naar de herberg⁸.

Zo'n verhaal kan de autoriteiten natuurlijk niet ontgaan. Henrick wordt gearresteerd en naar Arnhem overgebracht. Op 6 maart 1704 wordt hij daar verhoord: "De preparatien tot de pijniging gemaect wesende, is binnen gebracht en heeft gesegt, het vrouwmens weggegaen te sijn en haer geen quaed gedaen te hebben. Aengebonden en de ijsers aen de benen, dat de studenten op de deel

doe [= daar?, TG] stond en arbeiden, drank bragten, die wilden hebben dat hij sou drinken op de oude off nije ploij, dog heeft haer niet gedreigt nog om vergiffenis gebeden. De ijsers op de duijmen en een weijnig opgehaelt, negeert het feit”.

Op 7 maart besluit men hem het voordeel van de twijfel te gunnen. De moord kan niet bewezen worden, vanwege het feit dat het lichaam van de vrouw nooit is gevonden. Wel wordt hij voor de rest van zijn leven verbannen uit Gelderland⁸.

In de ambtsrekeningen van Barneveld wordt op 21 november 1705 nog wel een aantekening gemaakt over “Hendrik Willemsen, weert in de Waterplas voor Harderwijk”¹⁴.

Bewoners in de periode 1704 - 1758

Op 8 juni 1704 wordt in de kerk van Ermelo een dochtertje gedoopt van Gerrit Reijersen, “tegenwoordigh weert in de Waterplas in Tonsel”. Bij de doop ontbreken beide ouders. Een andere vrouw neemt de rol van de moeder over. Ze wordt daarbij bijgestaan door haar man, “bij absentie van des kints vader, die bij Naarden was arbeijden”¹². Misschien is dit een aanwijzing dat de herberg niet genoeg inkomsten verschaftte.

In 1708, 1710, 1713 en 1719 wordt Gerrit Reijersen ook aangeduid als waard. In 1706 wordt Gerrit Jansen echter waard in de Waterplas¹² genoemd. Gerrit Reijersen is trouwens geen onbekende voor Henrick Willems geweest. Hij komt in 1703 al in de Waterplas als klant⁸.

In 1730 trouwt Bessel Gerritsen - woonachtig in Tonsel - in Harderwijk met de weduwe Eva Theunissen van Essen¹⁵.

In 1732 woont Eva “in de Waterplas in Tonsel”¹⁶. In de jaren 1733, 1735, 1737, 1739, 1740 en 1744 wordt het echtpaar genoemd in het doopboek van Ermelo¹². Daarbij wordt slechts vermeld dat ze woonachtig zijn in Tonsel. Uit de telling van 1749 blijkt dat er in het Ermelose Tonsel vijf huizen staan. Eén van de gezinshoofden is Bessel Gerritsen¹⁷.

Uit latere gegevens blijkt dat Bessel Gerritsen en Bijtje Gerritsen allebei 1/7 deel van de halve Waterplas bezitten¹⁸. Bijtje is de in 1708 gedoopte dochter van de herbergier Gerrit Reijersen¹². Bessel is dus een zoon van de herbergier. Hij is niet in Ermelo gedoopt, maar dat kan samenhangen met de eerder genoemde afwezigheid van Gerrit Reijersen in 1706.

Een ander kind van Gerrit Reijersen is Bor, die in 1710 is gedoopt¹². In 1734 kent men hem in Harderwijk als “Bor Gerritsen uijt de Waterplas”¹⁹.

In 1737 overlijdt in Harderwijk Hendrik Cornelissen Waterplas, ook wel genoemd Hendrik de Waterplas^{20,21}. Waarschijnlijk is hij de in 1661 gedoopte zoon van Cornelis Claessen in Tonsel¹². Zijn bijnaam heeft te maken met de Oude Waterplas.

In 1695 woont daar de oude mevrouw Marij Claes¹³. Zij is misschien een zuster

van Cornelis Claesen.

In 1725 overlijdt in Harderwijk de vrouw van Claes de Waterplas²¹. Het is ondenkbaar dat dit de moeder van Cornelis en (eventueel) Marij betreft. Waarschijnlijk is Claes een andere zoon van Cornelis.

In 1735 overlijdt in Harderwijk de dochter van “de Waterplas”²¹. Gezien het voorgaande, moet ook nu weer aan de familie van de Oude Waterplas gedacht worden.

In 1753 trouwt de weduwnaar Hendrik Lambertsen, woonachtig in Tonsel, in Ermelo met Willemetje Jans. Zij is afkomstig uit Epe²².

In 1754 wordt een kind gedoopt van Hendrik Lambertsen, “weerd”, en Willemetje Jans in Tonsel²². In 1756 en 1758 worden ze ook als doopouders genoemd, maar alleen met de toevoeging dat ze in Tonsel wonen. In het geval van Hendrik Lambertsen is er duidelijkheid over zijn beroep, maar onduidelijkheid over het huis waarin hij woont. In het geval van Bessel Gerritsen is dat precies andersom.

Geruchten over vechtpartijen

In 1761, 1764 en 1765 wordt Willem Petersen aangeduid als waard in de Waterplas^{22,23,24}. In 1760 en 1778 wordt hij vermeld als een gebruiker van de Waterplas^{25,18}. In 1759 en 1770 worden hij en zijn vrouw Aaltje Jans aangeduid als inwoners van Tonsel²².

In 1761 dringt het volgende gerucht in Harderwijk door: “het geene op den 11 octob. laastleden ten huijse van Willem Petersen te Tonsel in de Plas is voorgevallen tussen een soldaat Reijer Besselsen en Cornelis Jansen”

..... “de-welcke op den 11 octob. 1761 des avonds in Tonsel in de herberge de Waterplas eenen Cornelis Jansen, als scheper bij een boer binnen ons schependom woonagtig, met een zabel soude gehouwen en gebloed wond hebben”. . . . .

“dat geseide Reijer Besselsen vermeint wierd een soldaat onder het Regiment van den Generaal Pretorius te zijn, guarnisoen houdende binnen Bergen op den Zoom, op gemelte tijd en plaatse onder het drinken van een glaasje sterken drank, woordewisseling gehad sou hebben met eenen Cornelis Jansen, reets gemelt, over het dansen of niet dansen met een meijse voor de viool, die geseide Cornelis Jansen bij sig had, dat gemelte Reijer Besselsen naa sijn gewagen daar in niet kunnende slagen, sig niet ontsien sou hebben om Cornelis Jansen voorn. met een zabel twee houwen over sijn regterhand en een door sijn hoet te geeven”.

Deze Reijer Besselsen is misschien de in 1737 gedoopte zoon van Bessel Gerritsen en Eva Theunissen van Essen¹². Het stadsbestuur weet hem te vinden en ondervraagt hem op 2 november. Hij ontkent alles, en wordt daarbij gesteund door allerlei getuigen. Er is zelfs niemand die anders getuigt. Het stadsbestuur laat hem gaan, “hoewel de praesumptien tegens hem zijn”, en meldt dit aan de provinciale autoriteiten²³.

Op 6 juni 1765 houdt de rondreizende rechtbank van de Veluwe zitting in Ermelo. Het gaat o.a. om de gebeurtenissen in de Waterplas op 15 februari 1765. De klacht luidt dat “Jacob Willemsen, Aart Jacobsen, Reijer Besselsen en Bart Hendriksen rusie gehad, met stoelen en vuur gesmeten, met een mes gesneden, en den beest gespeelt sou hebben”. De rechtbank ziet af van het opleggen van een boete, wegens gebrek aan bewijs²⁴.

(wordt vervolgd.)

noten:

1. J. Kroes; “De historische nederzettingsstructuur van Laag-Hierden, een studie naar de occupatievorm hoevestrokenverkaveling”; *Bijdragen en mededelingen van de Vereniging Gelre*, deel 79; p. 14 en 15.
2. J.S. van Veen; *Register op de leenaktenboeken van het Vorstendom Gelre en het Graafschap Zutphen, naar het oorspronkelijke handschrift uitgegeven. Het kwartier van Arnhem*; 1917; p. 129.
3. *Overlevering, informatie van mijn vader en van zijn ouders*
4. T. Beijer en J.W.P. van Dijk; *St. Jansdal, van johanniter commanderij te 's Heerenloo tot streekziekenhuis te Harderwijk*; 1988; p. 25.
5. GaH; ORA (De Koning); no 133; f. 81v.
6. R.M.A. Wegman; *De veetelling van 1526*; 1990; p. 107.
7. GaH; ORA (De Koning); no 131; f. 108.
8. RaG; Hof; no 4565 (dossier 2).
- i) *Historische Atlas Gelderland* ISBN 90-72770-04-8, kaart 372 en 372.
10. O. Moorman van Kappen; *Tot behoef der arme wesen, hoofdstukken uit de geschiedenis van het Burger Weeshuis te Harderwijk*; 1981; p. 55 en 231.
11. GaH; ORA (De Koning); no 135; f. 284v, 312v en 454v en no 136; f. 43.
12. RaG; *Dooptboek Ermelo, 1653 - 1748 (fotokopie)*.
13. GaH; OA; no 507 (2de katem).
14. G. Crebolder; *Ambtsrekeningen Barneveld, 1705 - 1730*; 1991.
15. RaG; *Trouwboek Harderwijk, 1650 - 1736 (fotokopie)*.
16. RaG; *Lidmatenboek Ermelo, 1694 - 1751 (fotokopie)*.
17. J.C. van Gelder; *Nadere toegang kohier van hoofd - en haardstedengeld (volkstelling) van het ambt Ermelo, 1749*; 1998; f. 22.
18. RaG; ORAVel; no 868; f. 26r/v.
19. GaH; OA; no 1990; f. 77.
20. GaH; ORA; no 152; f. 71v en 72r.
21. RaG; *Begraafboek Harderwijk, 1722 - 1773 (fotokopie)*.
22. RaG; *Trouwboek Ermelo, 1747 - 1771 en Doopboek Ermelo, 1748 - 1771 (fotokopie)*.
23. GaH; OA; no 28; f. 300v t/m 302r.
24. RaG; ORAVel; no 364; f. 111r/v.
25. GaH; OA; no 508.

Wat al mooi is - versus - het zou beter kunnen. (5)

Een rubriek voor de leden van Herderewich.

De historische binnenstad van Harderwijk heeft veel mooie gebouwen en plekjes. Regelmatig zien we dat er gewerkt wordt aan het opknappen of onderhouden daarvan. Toch zijn er hier en daar situaties die wat meer aandacht zouden verdienen. Soms valt dat duidelijk op; soms gaat het om minder opvallende kleinere zaken. In deze rubriek geven we graag de gelegenheid een korte signalering te plaatsen (liefst met foto) van een object dat u als historisch geïnteresseerde lezer opvalt en waarvan het wenselijk zou zijn dat het opgeknapt wordt. Misschien is het de eigenaar van dat pand of situatie zelf nog niet eens opgevallen.

Een rubriek om door positief bedoelde signalering de eigenaar (ongeacht wie dat is), attent te maken op de situatie en te stimuleren er aan mee te werken onze binnenstad fraai te houden of nog mooier te maken. Na verloop van tijd zullen we nagaan welke signalering het snelst tot resultaat heeft geleid. Daarvoor beraden we ons nog op een blik van waardering vanuit Herderewich. Indien U geen foto bij uw signalering kunt toevoegen, dan zal de redactie dat proberen indien het object daartoe geschikt blijkt en past in deze rubriek.

Graag zien we inzendingen van onze leden voor deze rubriek tegemoet (red.)

Smeepoortstraat/Brouwersteeg. Hoe lang nog?

***Het resultaat van langdurige leegstand ! Bewust of onbewust?
Heeft de gemeenschap nog niet voldoende leergeld betaald met Sonnevank ?***

Positief resultaat.

In ons nummer van september vorig jaar en juni dit jaar wijdden we een kritisch stukje aan de Smeepoort.

De eerste keer gold onze kritiek de staat van het stucwerk en de tweede keer het uitblijven van schilderwerk.

Beide keren werden we op onze wenken bedient (toeval?) en werd het herstel kort na het verschijnen van het Vittepraetje ter hand genomen.

Is ie niet prachtig? !

Jammer dat de uitbater van het er achter liggende restaurant kennelijk zijn afvalcontainer op deze plaats moet aanbieden.

Academiestraat omstreeks 1904, met Linnaeustorentje.

Het hoge gebouw aan de linkerkant was de "School met de Bijbel"

De school werd in 1879 geopend en in 1963 gesloten.

Het schoolgebouw met de naastgelegen huisjes werden in 1975 gesloopt.

Op die plaats verrees de Bibliotheek Harderwijk.

De officiële opening van de bibliotheek vond plaats in 1984.

Academiestraat omstreeks 1999, met Linnaeustorentje

Ontploffing in de gasfabriek

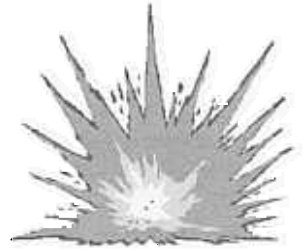
Op 11 juli 1900 zijn de Harderwijkers opgeschrikt door een ontploffing van één van de twee grote ketels in de gasfabriek.

De fitter Kr. kwam met een soldeerlampje bij de ketel, waarin nog gas aanwezig moet zijn geweest, hoewel hij de vorige dag was leeggemaakt.

De ketel vloog enkele meters de lucht in. Kr. viel in het waterreservoir; hij werd naar het militair hospitaal gebracht, maar mocht de volgende dag al naar huis.

Zijn broer kwam met de schrik vrij. De smid Saager werd een aantal meters weggeslingerd, maar raakte toch niet gewond. Al met al dus een goede afloop voor deze drie personen, maar daarna kwam de schuldvraag aan de orde.

Hoe kon een dergelijk ongeluk gebeuren? De dag tevoren moet het werk aan deze ketel door een deskundige zelfs levensgevaarlijk genoemd zijn; het laatste woord was er nog niet over gesproken. Een dag later was de ramp het onderwerp van gesprek in een (extra) gemeenteraadsvergadering.

Wateroverlast

De vergadering van eind augustus was ook grotendeels aan de ontploffing bij de gasfabriek gewijd, maar tevens kwam de riolering weer eens aan de orde. Er is n.l. enige dagen sprake geweest van hevige regen en onweer boven de Veluwe. In Harderwijk stonden sommige straten blank, zodat "de passage daar gestremd was. Er zou wel enige verbetering aan de rioleering zijn aan te brengen, opdat iets dergelijks niet meer kan voorkomen", zo is te lezen.

Het vee van de heer Nijveld heeft tot halverwege in het water gestaan. Er zal een rooster weggenomen worden, waardoor de toestand wel zal verbeteren. Maar bij onvoldoende resultaat zou Nijveld zijn erf moeten laten verhogen. De heer Koopsen kwam op voor de bewoners van de Kerkstraat, die ook last van overstroming hebben gehad.

Aan een professor van het "Kitobatologisch Instituut" te Amsterdam zal raad gevraagd worden om de oorzaak op te sporen van een nare lucht die uit de Friesche Gracht komt.

Duisternis

En als er dan toch geklaagd wordt, dan ook maar weer over de straatverlichting, die de laatste dagen te wensen overliet. "Volle maan is al lang achter de rug, maar men ziet slechts hier en daar een enkele lantaarn branden". Op 19 augustus wordt zelfs gesproken van een Egyptische duisternis in de stad, maar "door de nieuwe maatregelen t.o.v. de gasfabriek zal hier nu misschien ook enige verbetering optreden."

Besluiten

Over die nieuwe maatregelen is lang en uitgebreid gesproken. B. en W. willen een technisch onderzoek van de fabriek. Vanuit de Raad wordt gesteld dat ieder weet hoe slecht het buizenet is en dat het pas na grote herstellingen in orde te krijgen is.

Ook is bekend dat de gemeentearchitect en de heer Saager vóór de ramp, in overleg met een deskundige, een voorstel gedaan hebben om de (nu) gesprongen ketel te herstellen. Als dit uitgevoerd was zou de ramp zijn voorkomen. De gascommissie is van oordeel dat met het plaatsen van een nieuwe ketel, die plm. fl. 4.000.= zal kosten, de zaak rond is.

Moet het toezicht door de gemeentearchitect doorgaan en moet de baas-fitter Vermeulen, die als directeur wordt beschouwd, in functie blijven?

Blijft de boekhouder in dienst en hoe gaat het met de commissie van beheer? Is het misschien beter een nieuwe directeur te zoeken en wat kost dit alles?

Over deze problemen werd uitgebreid gesproken met het volgende resultaat: De levering van een nieuwe ketel wordt aanbesteed en de volgende maatregelen gaan op 15 september in.

- 1) Het beheer wordt opgedragen aan een directeur, onder toezicht van B. en W. Benoemd wordt de heer J. Adriaanse te Gorinchem, tegen een salaris van fl. 1000.= per jaar met vrije woning, vuur en licht en 4% van het winstsaldo van de exploitatierekening. De fitterswoning zal voor hem verbouwd worden.
- 2) De baas-fitter Vermeulen krijgt eervol ontslag en een pensioen van fl. 700.= per jaar.
- 3) De boekhouder is in de toekomst niet meer nodig, maar tot 15 april 1901 wordt hij ter beschikking gesteld van de nieuwe directeur. Daarna krijgt hij voor een jaar een wachtgeld van fl. 300.= Hij is in die tijd verplicht werkzaamheden voor de gemeente te verrichten en een passende functie te aanvaarden.
- 4) De commissie van beheer (met wethouder Van Veen Valck en de heer Verveen) wordt op de meest eervolle wijze opgeheven. Beiden krijgen ten afscheid twee schilderijen aangeboden naar werken van Mauve en Mesdag, met als voorstelling een zicht op de Zuiderzee en de Veluwezoom, zoals beide heren het vanuit de gasfabriek ook steeds hadden.

De wethouder

Omdat hij niet van plan is - nu namens B. en W. - weer toezicht op de gasfabriek uit te gaan oefenen, treedt wethouder Van Veen Valck in september af. Hij wordt direct herkozen, hij blijft bij zijn besluit. De heer H. Stute wordt zijn opvolger.

De heer Van Uchelen hoopt dat "de dagbladschrijvers het ongeval niet in een licht zullen stellen, waarbij de grote roekeloosheid van Harderwijk uitkomt."

De commissaris

De commissaris van politie Boombbergen gaat Harderwijk verlaten. Hij heeft hier 19 jaar gewerkt en zich zeer verdienstelijk gemaakt, o.a. als commandant van de brandweer. "Een verdienstelijk gemeente-ambtenaar ziet men noode vertrekken", maar men gunt hem zijn promotie, want hij is tot commissaris in Delft benoemd.

Politiek

De A.R.-kiesvereniging "Nederland en Oranje" zal op een vergadering de middelen bespreken om de "A.R.-beginselen hier met het meeste succes te kunnen propageren". Daar het politieke leven in de plaats onzer inwoning zeer gering is, kunnen we dit besluit niet anders dan toejuichen", zo is in de krant te lezen.

Ministerie van Oorlog

Ook toe te juichen is het plan van de minister van Oorlog. Hij heeft met enige generaals en hoge officieren de stad bezocht i.v.m. plannen om hier enkele bataljons infanterie en batterijen veldartillerie te vestigen. De omtrek van de stad is geschikt voor oefeningen. Diverse terreinen zijn bekeken en het is de bedoeling buiten de stad - over het spoor - een infanteriekazerne te bouwen. "Mocht men eenmaal tot deze plannen overgaan, dan zou de welvaart van ons plaatsje er zeker door gebaat worden."

Voorlopig zorgt het Koloniaal Werfdepot nog voor enige welvaart en vertier. In juli zijn bij het Kol. Werfdepot 48 personen aangemeld. In totaal is er aan handgeld fl. 10.810.= uitbetaald aan 29 Nederlanders, 8 Duitsers, 1 Zwitser, 1 Luxemburger en 9 Belgen. Door 49 jonge officieren wordt de eed of belofte afgelegd, reden voor een feestje. En wat zouden de jaarlijkse wedstrijden van de schutterij zijn zonder muziek van de kolonialen?

Vanuit Milligen zijn 20 militaire wielrijders te gast in Harderwijk. Vóór hun vertrek rijden zij voor de commandant en zijn staf enkele rondjes over het kazerneplein.

Belgen

Het is de bedoeling na 1 september "voor de dienst in onze Indiën" geen Belgen meer aan te nemen. Later wordt deze regeling iets versoepeld en is het alleen dan toegestaan als zij al bij de Nederlandse koloniale troepen hebben gediend en er tegen hun terugkomst geen bezwaar is.

Economie

In september zijn de gevolgen van deze regeling al merkbaar. Er wordt wel eens beweerd dat Harderwijk achteruit gaat, maar het aantal winkels wordt gestaag groter, zo is te lezen.

Binnenkort zal de Bruggestraat weer "een winkelhuis rijker zijn", door de vestiging van een manufacturenzaak door de heer R.P. ten Broek. Wel zullen er - "en wie zou zich niet daarover verblijden?" - weer een paar drankzaken verdwijnen, o.a. doordat de werving van Belgen gesloten is. Maar "er blijven er helaas nog meer dan genoeg over."

Haven

Ook de vernieuwde haven zal hopelijk aan de economie bijdragen. Op 9 juli is er voor het eerst na de vernieuwing een stoomboot binnengelopen. Kort daarvoor is de botter van H. Bruinink - beschadigd door de aanvaring met een Volendammer vissersschuit - door enige andere vissers binnengebracht. Of deze botter op 3 augustus al mee kon doen aan de grote vlootrevue op het Pampus bij Amsterdam, is niet bekend. "Het is wenselijk dat deelnemers behalve al hunne benodigdheden ook hun huisgezin meebrengen; verscheidene hebben reeds gezegd aan die uitnodiging gehoor te geven".

"Vooral voor de visserskinderen, van wie er misschien niet één ooit in de gelegenheid is geweest de Koningin te zien, zal de revue een waar feest zijn", zo blikte de krant vooruit.

De koningin

In een volgend bericht staat: "H.M. wenst dat de vissers geen kosten maken voor de vlootrevue, geen versiering, geen mooi gemaakte schepen". Zij wil de vloot dus zien zoals zij werkelijk is. In hoeverre aan deze wens gehoor gegeven is en of er veel schepen uit Harderwijk hebben meegedaan is niet bekend, wel dat diverse schepen daarna i.v.m. een hevige storm in Amsterdam zijn gebleven en pas na enkele dagen teruggekeerd zijn.

Storm

Die storm heeft ook in Harderwijk de nodige schade aan bomen veroorzaakt. De fruittelers zijn getroffen, want "appels en peren zijn al in menigte gevallen." De overweldigende pruimenooft is dan al voorbij. Door de grote aanvoer is de opbrengst slechts 2 ct per kg.

Er wordt op de markt veel onrijp of bedorven goed aangebracht, maar gelukkig houden politie en keurmeester een oogje in het zeil: "menig mandje verdween naar het bureau."

Grote vrachten pruimen worden opgekocht en naar Utrecht en Amsterdam verzonden. Sommige vissers laten hun bedrijf deze weken voor wat het is en houden zich met de pruimenhandel bezig.

Juli

Begin juli - het is dan koud en nat - wordt uitgezien naar standvastig droog weer voor het binnenhalen van het hooi. Er zijn dan al "vroege aardappelen van zodanige kwaliteit dat ze reeds naar buiten werden verzonden."

De levering van schoolbehoeften aan de plaatselijke openbare scholen is na inschrijving gegund aan de boekhandelaar W. Wielenga en het bindwerk aan wed. H. Schilder.

Voor enkele klassen wordt het schooljaar weer afgesloten met de gebruikelijke treinreis naar de diertuin in Amsterdam.

De leerlingen van de openbare school in Hierden hebben een feestdag op school. Zij krijgen chocolademelk en krentenbrood.

Het feest wordt ook bezocht door enkele leden van de "Vereniging voor Getrouw Schoolbezoek", die aan 16 leerlingen een getuigschrift uitreiken.

Meer over hetzelfde

Midden augustus schijnt de zomer opnieuw te beginnen, maar niet voor lang, want - zoals bekend - is er na een week al weer sprake van blank staande straten, waar de gemeente nodig iets aan zou moeten doen.

Ook eind juli wordt dit stokpaardje (nu over de verlichting) weer bereden.

Vechtpartij

Bij een ruzie tussen Duitsers en inwoners raakt de wagenmaker W. Breevoort flink gewond. Hij zou doodgebloed zijn als er niet dadelijk hulp was verleend.

De eigenlijke dader is niet bekend, daar het erg donker was.

"Waarom zorgt men ook niet voor goede verlichting?", zo eindigt het bericht.

Harderwijkse twisten

De inwoners onder elkaar raken echter ook wel eens slaags. In Hierden krijgen twee jongelui ruzie over een meisje, waarbij een zekere W. zijn tegenstander Boonen zulke verwondingen toebrengt, dat hij medisch behandeld moet worden.

De Oosterwijk is op een middag getuige van een ruzie tussen twee vissersvrouwen over spelende kinderen, waarbij de één de ander bij de keel grijpt. Hun namen worden niet genoemd.

De diefstal van een paar wanten van H. Foppen door een zekere A.F. komt voor de rechtbank in Zwolle. A.F. geeft later een paar wanten terug.

Zulke kleine diefstallen komen op de schepen regelmatig voor, zo laat de rechtbank weten.

Samenstelling bestuur en werkgroepen

Bestuur:		postcode	telf.	functie
N.C.R.de Jong	Beethovendreef 13	3845 AR	42 13 42	voorzitter
vacant				secretaris
K.Chr.Uittien	J.P.Heyelaan 58	3842 CL	41 44 31	penningm.
R.van der Schaaff	Ln.der Ver.Naties 9	3844 AD	41 36 13	excursies
J.de Groot	Str. van Sevenhuyzen 4	3841 CZ	42 82 72	excursies
6e lid vacant				
7e lid vacant				

Public Relatons

vacant

Redactie:

R.K.S.Beute	Smeepoortenbrink 17	3841 EZ	41 62 63	hfd.redacteur
Mevr.Verwijs-ten Hove	Friese gracht 13	3841 GM	42 06 93	lid
T.Numan	Dronten			spec.edities
K.Chr.Uittien	J.P.Heyelaan 58	3842 CL	41 44 31	lid

Ledenadministratie

K.Chr.Uittien	J.P.Heyelaan 58	3842 CL	41 44 31

Werkgroep archeologie:

N.C.R.de Jong	Beethovendreef 13	3845 AR	42 13 42	voorzitter
W.D.Grimm	Bunschotermeen 33	3844 HE	41 86 61	lid
namens de Archeologische Werkgroep Nederland:				
H.W.Stuurman	Rietgorsmeen 74	3844 ZV	43 48 78	lid

Werkgroep genealogie:

Drs.J.Duinkerken	Gr.Poortstraat 33g	3841 AK	42 29 16	adviseur
G.Verwijs-ten Hove	Friese gracht 13	3841 GM	42 06 93	lid
G.Renden	Bachdreef 159	3840 BC	45 18 06	lid
R.van Sonnen-Kost	Middenlaan 9	3843 BA	41 59 48	lid
A.Jansen	Nassaulaan 5, Ermelo	3851 XZ	55 16 03	lid
J.J.Pettinga	Emdenmeen 14	3844 EC	41 64 16	lid
Fam. Uittien	J.P.Heyelaan 58	3842 CL	41 44 31	lid

Werkgroep Kroniek van Harderwijk:

Mevr. A. Kuper	Korhoenlaan 1-17	3847 LL	43 23 42	voorzitter
J.J.H.Kooiman	Smeepoortstraat 20	3841 EJ	41 96 38	lid